

Samoevalvacijsko poročilo

IZBOLJŠANJE BRALNE PISMENOSTI

Pripravili: Jadranka Čabraja, Ivanka Stojanović

Brežice, februar 2014

Kazalo vsebine

1	BRALNA PISMENOST	3
2	POTEK SAMOEVALVACIJE.....	5
2.1	Predstavitev obravnavanega prednostnega področja.....	5
2.2	Načrtovanje, izvedba in spremljava doseganja zastavljenih ciljev.....	6
3	REZULTATI SAMOEVALVACIJE IN USMERITVE.....	7
3.1	Način zbiranja podatkov	7
3.2	Rezultati raziskave z interpretacijo.....	8
3.2.1	Bralna motivacija	8
3.2.2	Strategije branja in razumevanja besedil.....	10
3.3	Interpretacija rezultatov in predlogi za nadaljnje delo	12
4	Zaključne ugotovitve in načrtovanje dela v prihodnje.....	13
5	Usmeritve za naslednje šolsko leto	15

1 BRALNA PISMENOST

Bralna pismenost je zmožnost branja in zmožnost kritičnega sprejemanja različnih besedil kar pomeni, da vključuje postopke in zmožnosti za razumevanje prebranega, uporabo prebranega in premislek do prebranega.

Šolsko polje izredno pomembno vpliva na bralno pismenost, ki prispeva k razvoju vseh učenčevih jezikovnih zmožnosti in je bistveno za širšo pismenost ter tudi za vseživljenjsko učenje. Ta spoznanja nas zavezujejo k iskanju možnosti, kako mladim omogočiti čim boljši razvoj pismenosti, kako jih motivirati za branje, za nenehno izboljševanje lastnega znanja ter za osebni napredek. Zelo pomemben je vidik motivacije – dvig bralne motivacije in interesa za učenje ter pomen metakompetenc, še zlasti za odkrivanje in izpopolnjevanje lastnih strategij učenja ter evalvacijo lastnega napredka. Na šoli posvečamo posebno pozornost razvijanju področja pismenosti že nekaj let.

V šoli bralno motivacijo pojmujejo kot del bralne učinkovitosti in jo opredeljujejo kot skupek delovanja kognitivnih, metakognitivnih in motivacijskih dejavnikov, ki se odražajo v branju posameznika. S. Pečjak in A. Gradišar (2002) pojmujejo bralno motivacijo kot nadpomenko za različne motivacijske dejavnike, ki spodbujajo človeka k branju, dajejo bralnemu procesu smisel in tako pomagajo posamezniku, da vztraja do cilja in si želi bralno izkušnjo še ponoviti (ponovno doživeti).

V strokovni literaturi pogosto naletimo na delitev na zunanjo in notranjo motivacijo. Na splošno velja, da je notranja motivacija za branje, ki izhaja iz notranje želje in potreb posameznika, bolj učinkovita od zunanje in vodi do trajnejšega bralnega interesa. K notranji motivaciji uvrščamo kompetentnost ali občutek lastne učinkovitosti, interes, zatopljenost v branje in prepričanje o pomembnosti branja. Zunanjo motivacijo pa spodbujajo zunanji dejavniki: želja po priznanju (npr. pohvali, diplomi), želja po dosežku (npr. dobri oceni), tekmovalnost (npr. da bi pri določeni bralni nalogi premagal svoje sošolce) in socialno motivirano branje (ko učenec bere prvenstveno zato, da lahko s svojimi sošolci sodeluje v določenih bralnih dejavnostih).

Raziskave kažejo, da lahko šola s svojim celostnim delovanjem močno vpliva na bralno motivacijo svojih učencev. Sem sodijo prijetno in spodbudno bralno okolje, različne interesne dejavnosti, ki spodbujajo branje ter šolsko ozračje, ki širi prepričanje o pomembnosti branja.

Razumevanje prebranega lahko pojmujejo kot aktiven proces, v katerem skuša bralec interpretirati, kar je prebral, v skladu s svojim predznanjem o vsebini, ki jo je prebral.

Številne raziskave so pokazale, da predznanje vpliva najprej na razumevanje pri branju, s tem pa posredno tudi na rezultat učenja, če je to učenje s pomočjo branja. Pedagoški termin predznanje lahko prevedemo v psihološki termin kognitivna struktura: če učenec nima kognitivne strukture, na katero bi v procesu učenja lahko **priključil** nove informacije iz

gradiva, potem je njegovo učenje oteženo. Običajno ima to za posledico memoriranje gradiva tj. učenje na pamet brez razumevanja.

Sam pojem besedni zaklad pri branju označuje število besed v pisni obliki, ki jih posameznik prepozna. Bralno besedišče predstavlja pasivno (receptivno) besedišče, ki se razlikuje od besedišča v govoru in pri pisanju, ki je aktivno besedišče. Besedni zaklad je po navedbah številnih avtorjev ključni dejavnik bralnega razumevanja, ko je bralec usvojil tehniko branja. Pomen besedišča poudarjajo številni raziskovalci tako v procesu opismenjevanja kot tudi pri kasnejšem razvijanju bralnih sposobnosti.

Ravni razumevanja preverjamo z različnimi vprašanji, ki jih delimo s psihološkega vidika glede na miselne procese, ki ji sprožajo. Glede na to govorimo o vprašanjih nižje ravni in vprašanjih višje ravni. Vprašanja nižje ravni zahtevajo samo reprodukcijo spominsko usvojenih podatkov in dejstev, vprašanja višje ravni pa angažirajo višje miselne procese, kot so analiziranje, primerjanje, sintetiziranje. S tem ustvarjajo novo znanje.

Najnižja raven je **raven besednega razumevanja** oz. razumevanje besed, ki se pojavijo v besedilu. Poznavanje besed, ki se v besedilu pojavljajo, je nujen, vendar pa ne zadosten pogoj za razumevanje celotnega besedila. Če učenec pozna samo pomen besed, ki se v besedilu pojavljajo, to še ne pomeni, da razume tudi pomen celotnega besedila, vseh odnosov in povezav, ki nastopajo.

Drugo raven razumevanja imenujejo avtorji različno: **interpretativno razumevanje, interpretacija ali razumevanje s sklepanjem**. Bistvo razumevanja na tej ravni je, da bralec dojame: bistvo oz. poglobitve ideje nekega sporočila, besedila (zna oblikovati jasno sliko o osrednjih problemih v besedilu), povezanost med posameznimi deli besedila in jih zna razložiti, zna izločiti nekaj medsebojno odvisnih pogledov in stališč ter njim pripadajočih podrobnosti, zna sklepati in presojsati na podlagi podatkov v besedilu na/o kasnejših dogodkih.

Tudi tretjo, najvišjo raven razumevanja imenujejo avtorji različno: **kritično in ustvarjalno branje, kritično in ustvarjalno razumevanje ali uporabno razumevanje**. Značilnost razumevanja na tej ravni je, da je učenec sposoben: preoblikovati prebrano besedilo iz ene abstraktne oblike v drugo, preoblikovati besedilo iz ene simbolične oblike v drugo, pojasniti določene metafore in simbole z drugimi besedami, uporabiti dejstva in podatke, do katerih je prišel v besedilu, pri reševanju novih problemov in situacij, analizirati besedilo na posamezne sestavine/dogodke in ugotoviti odnose med njimi, analizirati predpostavke in domneve, ki jih avtor ni eksplicitno navedel, ipd.

Na področju učenja obstaja v zvezi z načini posameznikovega učenja in predelave učne snovi veliko število različnih izrazov kot so npr. učne strategije, učni stili, učne spretnosti,...itd. V literaturi najdemo veliko opredelitev učnih strategij.

B. Marentič Požarnik pojmuje učno taktiko kot najožji pojem, učno strategijo širše in učni stil kot najširši pojem. Za učno strategijo pravi, da je to »specifična kombinacija mentalnih operacij, ki jih nekdo uporablja glede na zahteve konkretne učne situacije«. Nekoliko spremenjeno definicijo učnih strategij navaja v knjigi Psihologija učenja in pouka, ko pravi, da je učna strategija »zaporedje ali kombinacija v cilj usmerjenih učnih aktivnosti, ki jih posameznik uporablja na svojo pobudo in spreminja glede na zahteve situacije«. Učni stil pa označuje kot »za posameznika značilno kombinacijo učnih strategij, ki jih običajno uporablja v večini učnih situacij«.

Če bi opredelitve učnih strategij poskušali združiti in prenesti na področje branja z učenjem, potem bi lahko opredelili bralne učne strategije kot zavestno izbiro določenih miselnih operacij (korakov) pri branju, ki bralcu v specifični situaciji omogočajo doseganje učnega cilja.

Na naši šoli smo se odločili, da posvetimo bralni pismenosti še večjo pozornost, saj bralne kompetence omogočajo nadaljevanje učenja na vseh področjih, kar pomeni uspešno in učinkovito delovanje na vseh življenjskih področjih. V preteklih dveh šolskih letih smo bili vključeni v razvojni projekt Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja, ki ga je vodil Zavod za šolstvo in je bil financiran s sredstvi Evropske unije iz Evropskega socialnega sklada in sredstev Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Osnovni namen projekta je bil prispevati k zagotavljanju enakih izobraževalnih možnosti in izboljšanju dostopa do kakovostnega izobraževanja (predvsem k integraciji učinkovitih didaktičnih strategij za doseganje višjih ravni bralne pismenosti v okviru formalnega izobraževanja) ter prispevati k uresničevanju nacionalne strategije za razvoj bralne pismenosti.

V okviru projekta smo si zadali dva temeljna cilja in sicer razvijanje motivacije za branje in bralnih učnih strategij. Da bi lahko učinkovito nadaljevali z našim delom smo izvedli raziskave, ki so nam osvetlile obstoječe stanje, rezultati pa nam služijo kot dodatno vodilo za razvojno delo na področju pismenosti v prihodnjih šolskih letih. V samoevalvacijskem poročilu je prikazana analiza stanja na področju bralne motivacije in bralnih učnih strategij naših učencev, izvajanje aktivnosti v smeri doseganja višjih ravni bralne pismenosti in načrt dela v prihodnje.

2 POTEK SAMOEVALVACIJE

2.1 Predstavitev obravnavanega prednostnega področja

S pomočjo spletne aplikacije SIMOS že nekaj let razvijamo različne vrste pismenosti. V šolskih letih 2011/12 in 2012/13 smo si zadali, da bomo v okviru projekta Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja še naprej motivirali učence za branje, in sicer v vseh razredih OŠ in OŠPP. Učence šole smo poskušali motivirati za obisk knjižnice in za branje. Posebno skrb smo posvečali razvijanju različnih vrst pismenosti, še zlasti smo v drugem in tretjem triletju skrbeli za dvig ravni natančnega razumevanja krajših umetnostnih in neumetnostnih besedil, kar smo preverjali s reševanjem nalog po vzoru NPZ,

TIMSS. Ob vseh ostalih pismenosti smo s pomočjo spletne aplikacije SIMOS razvijali tudi IKT pismenost.

Želimo, da bi učenci ob branju leposlovne in strokovne literature razvijali zmožnost kritičnega mišljenja, si oblikovali vrednote in ob tem posredno svetovni nazor ter razvijali pismenost v smislu vseživljenjskega učenja, torej da bi se tako pripravljali na uspešno nadaljnje izobraževanje – učenje in usposabljanje za poklic. V današnjem jeziku bi rekli, da učencu razvijajo različne kompetence potrebne za življenje in delo.

Vsak učenec naj bi napredoval v lastnem tempu in dosegel tiste cilje, ki jih je zmožen doseči (individualiziran pristop). Z načrtnim in sistematičnim pristopom želimo izboljšati bralno, računalniško in druge vrste pismenosti učencev, poglobiti znanje učencev iz različnih predmetnih področij, izboljšati učenje učenja, spodbuditi samostojno učenje učencev, delo v timih, pripomoči k oblikovanju stališč, vrednot, omogočiti učencem izboljšanje samopodobe, k delu pritegniti tudi družino. Temeljne zmožnosti branja in pisanja želimo razvijati v prvih letih šolanja, doseči pozitiven odnos učencev do pismenosti ter nadgrajevati razvoj pismenosti v višjih razredih osnovne in srednje šole za uspešno nadaljnje izobraževanje, učenje ter usposabljanje za poklic.

Samoevalvacijsko poročilo vključuje raziskavo s področja motivacije za branje in bralnih učnih strategij. Ugotovili smo, da moramo omenjena področja permanentno razvijati. V strokovnih aktivih smo si zadali naloge s katerimi bomo izboljševali pismenost, kar je tudi dolgoročna usmerjenost naše šole.

2.2 Načrtovanje, izvedba in spremljava doseganja zastavljenih ciljev

V preteklem šolskem letu smo imeli poudarek na dvigu natančnejšega razumevanja krajših umetnostnih in neumetnostnih besedil (pri različnih predmetih smo učencem ponujali v branje krajša umetnostna oz. neumetnostna besedila ter jih s primerno zastavljenimi nalogami navajali na natančno branje, branje z razumevanjem, ustrezno sklepanje in povzemanje besedila, tvorjenje ustreznih odgovorov). Delo je bilo individualizirano in prilagojeno vsakemu učencu posebej (časovno, število nalog, način dela). Spodbujali smo motivacijo za branje in obisk knjižnice (vsak dan branje v začetku pouka – prvo triletje, več branja doma – drugo in tretje triletje), zlasti pa smo motiviranju za branje namenili več časa starejšim (tretje triletje) in manj uspešnim učencem – bralni krožek.

Na spletni strani SIMOS so učitelji objavili tekste in naloge v različnih bralnih zbirkah. Učenci so sodelovali v različnih bralnih zbirkah v drugem in tretjem triletju. Ob koncu preteklega šolskega leta je bilo na spletu objavljenih 65 testov nalog učiteljev in .....prispevkov. Učenci so lahko izbirali med nalogami krajših umetnostnih in neumetnostnimi besedil. Vključeni so bili učitelji, ki poučujejo v drugem in tretjem triletju (razen učiteljev ŠVZ, LVZ) in učenci drugega in tretjega triletja. Ker učitelji že nekaj let delajo na tem področju, ni bilo večjih težav z uporabo spletne aplikacije SIMOS.

Na področju bralne motivacije smo v prvem triletju uvajali branje na začetku pouka. Učitelji so na začetku pouka glasno brali učencem. V glasno branje so se vključevali tudi učenci na

lastno pobudo in bili za to pohvaljeni. Vsi učenci so imeli možnost pogovora v razredu ob knjigi. Učenci so imeli tudi možnost, da sodelujejo pri izbiri bralnega gradiva.

Za učence tretjega triletja, ki so slabši bralci je potekal bralni krožek. Učiteljica je izrazno brala starejšim učencem v bralnem krožku. Tudi učenci so urili izrazno branje enkrat do dvakrat tedensko.

Pri pouku so učitelji demonstrirali učencem bralne učne strategije za razvijanje razumevanja besedil (5 P-jev, Paukova strategija, Strategija PV3R, podčrtovanje ključnih besed, pisanje povzetkov...). Bralno razumevanje je učinkovitejše, če se kombinirano uporabljajo različne strategije, ki jih učitelj natančno razloži in večkrat ponovi pri učnih urah. Strategije za razvijanje bralnega razumevanja bi se morale sistematično razvijati pri vseh predmetih.

Z instrumentarijem za spremljanje projekta, ki je bil predstavljen v okviru projekta, smo izvedli vprašalnika bralne motivacije za mlajše učence (4. – 5. razred) ter za starejše učence (7., 8. in 9.r), in sicer tiste, ki obiskujejo bralni krožek. Učenci petega in sedmega razreda so reševali tudi vprašalnik o strategijah branja in razumevanja besedil. Za ugotavljanje uspešnosti našega dela oz. za ustrežnejšo interpretacijo rezultatov smo sodelovali pri uporabi vprašalnika o vplivu SES na NPZ učencev (vprašalnik za učenke in učence).

Načrt hospitacij smo oblikovali tako, da smo pri učiteljih spodbujali uporabo različnih bralnih učnih strategij; uporabili smo tudi anketni vprašalnik o uporabi BUS (bralne učne strategije) za učitelje in učence tretjega triletja. Hospitacije so organizirane po vertikali, na njih pa so učitelji izrazili svoje počutje in strokovno analizirali pedagoško uro. Izvedli smo tudi polstrukturirani intervju s posameznimi učitelji oz. z izbranim manjšim številom učiteljev.

3 REZULTATI SAMOEVALVACIJE IN USMERITVE

3.1 Način zbiranja podatkov

V okviru projekta Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja smo želeli ugotoviti:

- 1. Kakšna je bralna motiviranost učencev (njihova močnejša in šibkejša motivacijska področja) kot ključna sestavina bralne pismenosti, ter na osnovi tega načrtovati dejavnosti v prihodnje, ki lahko povečajo celostno učinkovitost bralca.**

V raziskavo, ki smo jo izvedli februarja 2013, smo zajeli učence od 4. do 9. razreda (razen šestega), katerih starši so dali pisno soglasje za sodelovanje: v 4. razredu je na vprašanja odgovarjalo 55 učencev, kar predstavlja 91,7% vseh četrtošolcev; v 5. razredu je sodelovalo 84 otrok tj. 88,4% generacije, od 7. do 9. razreda pa 204 učence (61 sedmošolcev, 78 osmošolcev in 65 devetošolcev) ali 81,3% vseh učencev 3. vzgojno izobraževalnega obdobja.

Vprašalnik je rešilo tudi 12 učencev 7. razreda, ki so imeli težave s tehniko branja ter razumevanjem prebranih besedil in so bili vključeni v bralni krožek. Namen te interesne

dejavnosti je bil pri učencih povečati zanimanje za branje, povečati njihov besedni zaklad ter izboljšati uporabo slovničnih pravil pri samostojnih zapisih.

Uporabili smo Vprašalnik bralne motivacije za mlajše učence–VBM-ml in Vprašalnik bralne motivacije za starejše učence – VBM-st (Peklaj in Bucik, 2003). Učenci so vprašalnik reševali preko spletne strani.

2.Kakšne so strategije branja in razumevanja besedil učencev 5. in 7. razreda. Želeli smo ugotoviti uporabnost posameznih bralno učnih strategij za reševanje bralnih nalog (katere bralne učne strategije učenci prepoznajo kot koristne pri reševanju posameznih bralnih nalog) in razumevanje besedila (kako poglobljeno učenci razumejo avtentično neumetnostno besedilo).

V raziskavo, ki je potekala junija 2013, je bilo vključenih 89 učencev 5. razreda in 76 učencev 7. razreda. Učenci so vprašalnik reševali v okviru ure slovenščine. Uporabili smo vprašalnik za učence o strategijah branja in razumevanja besedil.

3.2 Rezultati raziskave z interpretacijo

3.2.1 Bralna motivacija

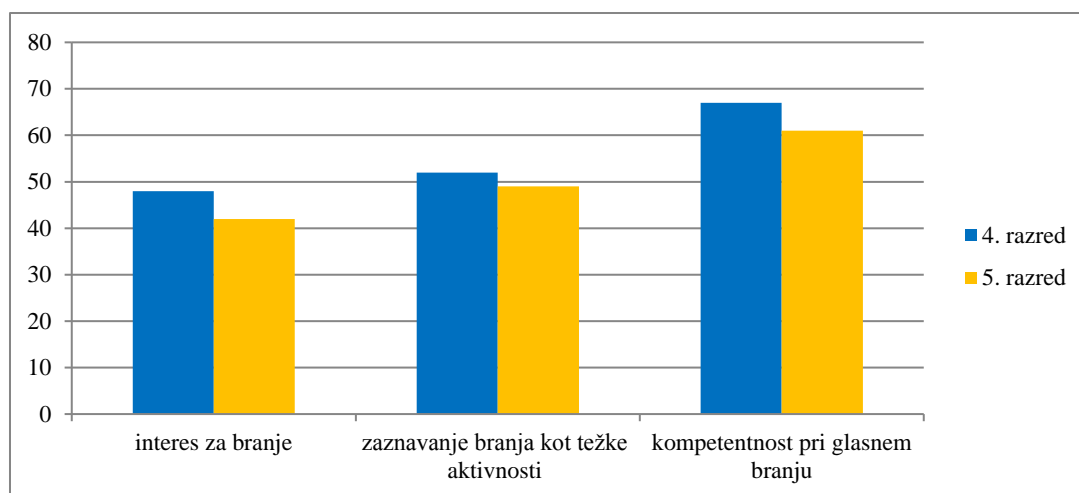
Z vidika šole in učiteljev je zelo pomembno razvijati trajno motivacijo učencev za branje in jih spodbujati k branju za učenje. Številne študije kažejo, da je otrokova motivacija za branje pomembna kot posledica in kot napovednik kasnejših bralnih spretnosti in dosežkov. Pri učencih, ki imajo izrazite težave z motivacijo za branje je pomembno oblikovanje različnih intervencijskih programov. Na bralno motivacijo učencev deluje spodbudno učitelj kot bralni model, raznolikost in količina bralnega gradiva, možnost, da učenci sami izberejo bralno gradivo, možnost pogovora in druženja v razredu ob knjigi s sošolci ali odraslimi, spodbude kot so pohvale, nagrade, priznanja...

Pri spodbujanju motivacije za branje v funkciji učenja se moramo opreti na dejavnike učne motivacije tj. dejavnike, ki spodbujajo vsako učenje. Seveda pa moramo upoštevati tudi dejavnike, ki so specifični za branje oz. branje specifičnih strokovnih področij. Zato ima šola odgovorno in odločilno vlogo pri spodbujanju branja za učenje.

3.2.1.1 Bralna motivacija za mlajše učence

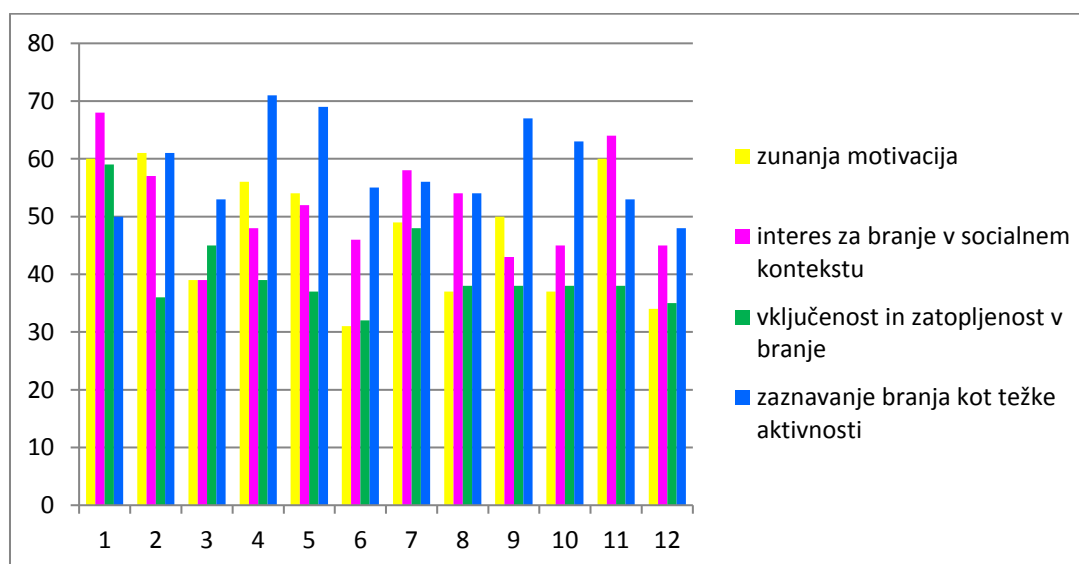
Graf 1: Bralna motivacija za mlajše učence

Dobljeni rezultati kažejo, da se dosežki učencev pri vseh treh faktorjih – interes za branje, učenčevo zaznavanje branja kot težke aktivnosti in njegova kompetentnost pri glasnem branju – nahajajo v povprečju glede na dosežke generacije. Najnižji je dosežek na področju interesa za branje, ki je v 5. razredu še nižji kot v četrtem in se nahaja na meji. Branje kot težka aktivnost je ocenjena v obeh razredih dokaj podobno in se nahaja v povprečju. Učenci 4. in 5. razreda se čutijo zelo kompetentni za glasno branje, saj je njihov dosežek nekoliko nad povprečjem.

Graf 2: Profil Vprašalnika bralne motivacije za starejše učence, ki so bili vključeni v bralni krožek

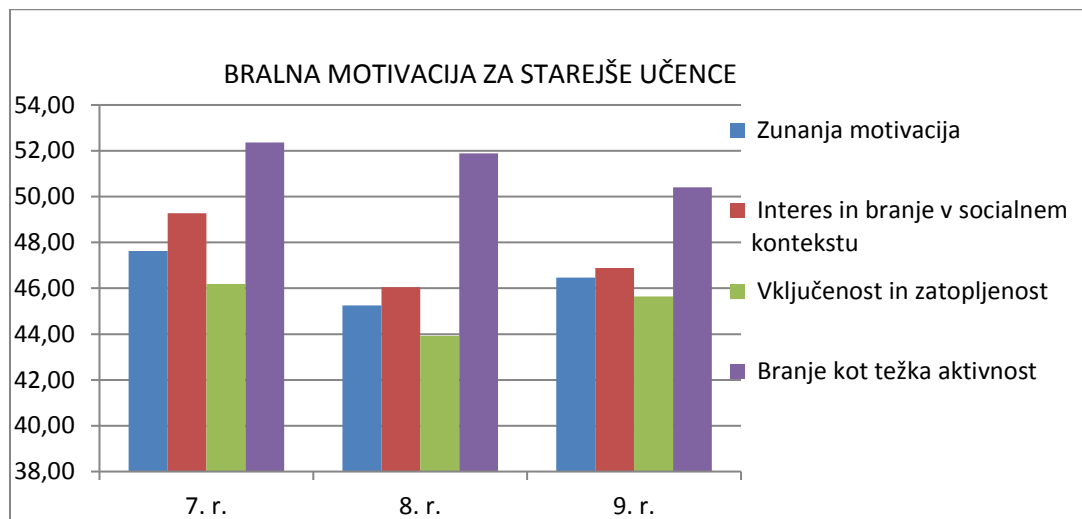

Učenci dosegajo najnižje rezultate na faktorju vključenosti in zatopljenosti (knjige so zabavne in se otroci »izgubijo« v knjigi) v branje, kar kaže, da pozornost učencev ni v celoti osredotočena na nalogo, vsebino prebranega ne razumejo, saj razumevanje in pozornost ne delujeta povezano. Vzrok je lahko v prezahtevnem in / ali dolgočasnem bralnem gradivu, v gradivu, ki učenca ne zanima ali pa zanj nima pravega pomena. Rezultati na zunanji

motivaciji ter interesu za branje se nahajajo v povprečju. Visoko je ocenjeno zaznavanje branja kot težje aktivnosti.

3.2.1.2 Bralna motivacija za starejše učence

Graf 3: Bralna motivacija za starejše učence

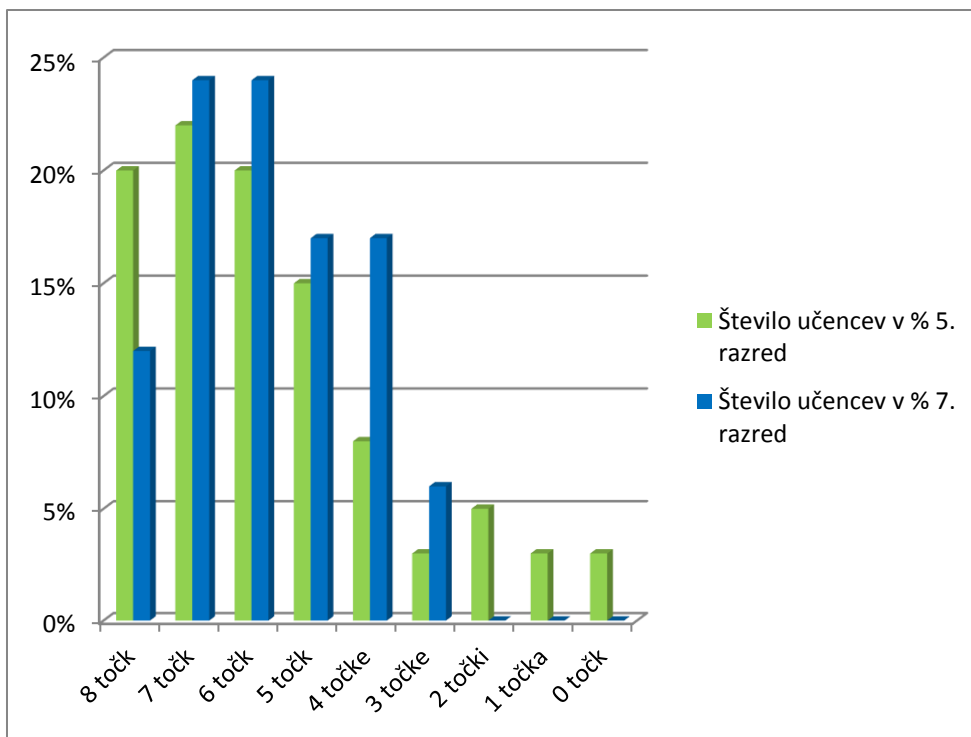
Rezultati v povprečju po posameznih razredih so pokazali, da gre pri anketiranih učencih za povprečno izraženo motivacijsko dimenzijo glede na vrstniško skupino. Najvišjo povprečno vrednost pri faktorju zunanje motivacije za branje so imeli učenci v sedmem razredu in sicer 47,6, sledi deveti razred 46,4 in osmi razred 45,6. Interes za branje v socialnem kontekstu zopet največ kažejo sedmošolci in sicer 49,2, sledi deveti razred 46,8 in osmi razred 46,0. Izkušnje z vključenostjo in zatopljenostjo v branje kaže zopet najvišje sedmi razred 46,1, sledi deveti razred 45,6 in osmi razred 43,9. Pri zadnjem faktorju, branje kot težka aktivnosti, so rezultati pokazali, da med učenci po posameznih razredih ni bistvenih razlik in ne zaznavajo branja kot težke aktivnosti.

3.2.2 Strategije branja in razumevanja besedil

Bralne učne strategije imajo veliko vlogo v procesu samostojnega učenja iz različnih pisnih gradiv. V šolskem okolju se učitelji srečujejo z učenci, ki sicer berejo, vendar njihovo branje ne dosega nivoja, ki bi jim omogočal branje za učenje. Med učenci so razlike v predznanju, znanju in učinkovito branje zagotavlja uspešnejše napredovanje posameznika. Tu so še posebej izpostavljeni učenci, ki jim slovenščina ni materinščina, učenci s posebnimi potrebami, ranljive skupine... Višje ravni bralne pismenosti ni brez branja z razumevanjem.

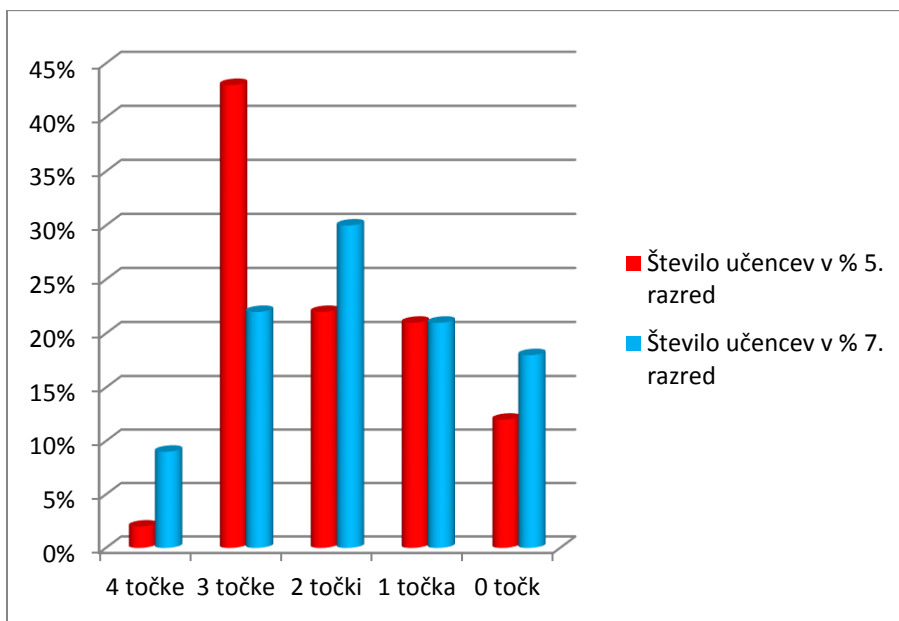
2. del – reševanje naloge, ki so preverjale besedno / informacijsko razumevanje.

Graf 1: 1. raven razumevanja

Rezultati kažejo, da učenci dosegajo dobre rezultate na 1. ravni razumevanja, kar pomeni, da prebrano besedilo reproducirajo ali prepoznajo določene vsebine. 85% učencev 5. razreda in 94% 7. razreda dosega več kot 4 točke tj. več kot 50%.

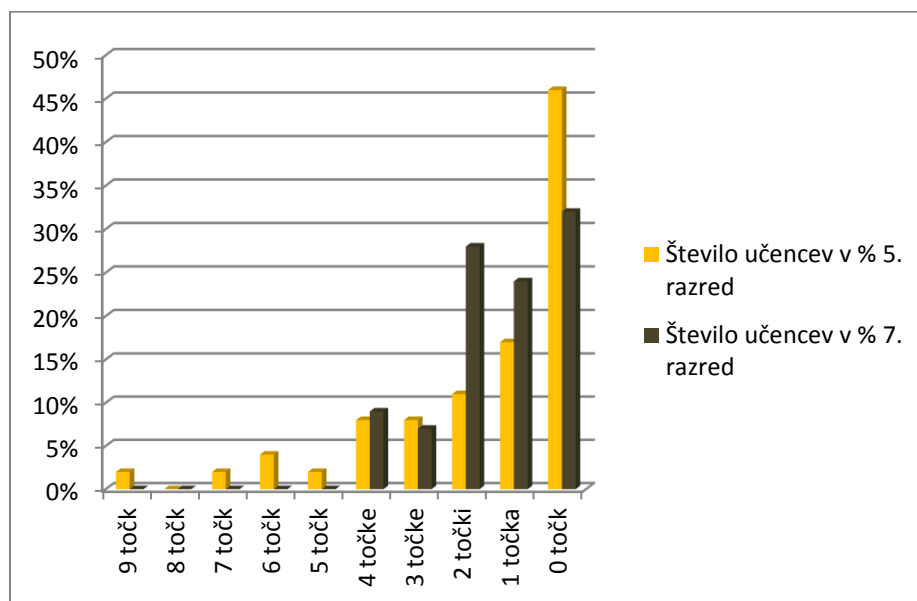
Graf 2: 2. raven razumevanja

2. raven zahteva interpretativno razumevanje ali razumevanje s sklepanjem. Bralec mora dojeti bistvo sporočila (besedila), povezanost med deli besedila, sklepati/presojati mora na podlagi podatkov.

Učenci 5. razreda imajo nekoliko težav, saj 55% učencev dosega 2 točki ali manj (maksimalen dosežek je 5 točk), v 7. razredu pa kažejo učenci še nižje dosežke, saj celo 69% vprašanih učencev dosega 2 ali manj točk.

Graf 3: 3. raven razumevanja

raven razumevanja zahteva od bralca uporabno znanje, prevajanje grafov in preglednic v besedilo, analizo podatkov, preoblikovanje daljših besedil v krajša. Tu dosegajo učenci 5. in 7. razreda slabe rezultate. V 7. razreda nihče ni dosegel vseh točk, učenci dosegajo maksimalno 4 točke, v 5. razredu pa 2% učencev dosega vseh 9 točk. Tudi % učencev z 2 točkama ali manj je velik – v 5. razredu je to 74%, v 7. razredu pa 84%.

3.3 Interpretacija rezultatov in predlogi za nadaljnje delo

Analiza odgovorov v posameznih oddelkih ter pri posameznih učencih je pokazala, da imajo posamezni učenci zelo slab interes za branje (T vrednost je 2, 3, 16, 19), pri posameznih učencih pa je interes za branje daleč pred vrstniki. To pomeni, da bo potrebno pri učencih z nizkim interesom za branje ugotoviti vzroke za takšno stanje. Na osnovi ugotovitev pa bo potrebno izvesti določene aktivnosti za povečanje interesa za branje npr. izvajati trening za izboljšanje bralnega razumevanja, upoštevati medij, s katerim bi učence najlažje spodbudili k branju (mogoče je zanje privlačno brskanje po internetu), najti zanimiva in kratka besedila s področja, ki učence tematsko zanimajo in so jim blizu.

Pri učencih, ki se čutijo manj kompetentni za glasno branje, njihov rezultat na lestvici se nahaja okrog vrednosti T– 40, bomo kompetentnost povečevali z naslednjimi dejavnostmi:

vsakodnevnim rednim urjenjem branja za izboljšanje bralne tehnike (tiho in glasno branje), učenca ne bomo izpostavljali glasnemu branju pred ostalimi v razredu, s preverjanjem učinkovitosti glasnega branja na ustrezen način (v prvi klopu bere samo učitelju), ponujanjem primernega in ustreznega bralnega gradiva, ki zanje ni prezahtevno ali dolgočasno.

Pri učencih, ki so motivirani (zelo) za branje, bodo učitelji in drugi strokovni delavci ohranjali obstoječe stanje z naslednjimi aktivnostmi:

- v razredu bodo organizirali različne aktivnosti, ki omogočajo izmenjavo mnenj o knjigah,
- priporočali bodo naslove knjig,
- organizirali bodo glasno branje starejših učencev mlajšim (na ta način pri mlajših gradimo prepričanje o pomenu branja ter spoznavanje bralnih modelov, pri starejših pa spodbujamo občutek kompetentnosti za branje, saj se čutijo pomembne, ko jim zaupamo tako nalogo.

Razumevanje prebranega in učenje iz besedil je bistvo branja v šoli. Povezano je tako z bralno uspešnostjo posameznika kot z njegovo uspešnostjo pri jezikovnih predmetih in uspehom nasploh. Rezultati naših učencev, tako petega kot sedmega razreda, kažejo zadovoljivo razumevanje besedila na 1. ravni, kar pomeni reprodukcijo ali prepoznavanje določenih prebranih ali naučenih vsebin. Gre za (skoraj) dobesedno obnovitev podatkov. Večje težave so opazne na 2. ravni razumevanja prebranega besedila, kjer mora bralec dojeti bistvo sporočila (besedila), presojati na podlagi podatkov ali obnoviti po svojih besedah, izluščiti rdečo nit, predlagati rešitve ali napovedati posledice. Učenci 5. razreda imajo na tej ravni boljše dosežke kot učenci 7. razreda. Največji primanjkljaji pa so na 3. ravni razumevanja, ko je potrebno prebrano besedilo uporabiti, kar pomeni prevajanje grafičnih podatkov v besedilo, uporabo podatkov v drugih situacijah, analiziranje besedil ipd., kjer učenci 7. razred dosejajo bistveno nižje rezultate kot učenci 5. razreda. Za izboljšanje razumevanja na višjih ravneh bodo potekale naslednje aktivnosti: zavestno uvajanje bralno učnih strategij v vzgojno izobraževalno delo (seznanitev učencev z BUS pri različnih predmetih, aktivno učenje po izbranih BUS, spodbujanje učencev k uporabi zanj ustreznih BUS), dosledno in odgovorno delo učencev doma (utrjevanje določenih postopkov, urjenje dejavnosti, ki jih potrebujemo za dosego znanja na višjih ravneh) ter ustvarjanje spodbudnega učnega okolja, ki temelji na visokih pričakovanjih, aktivni vlogi učenca, razvoju soodgovornosti za učenje in znanje.

4 Zaključne ugotovitve in načrtovanje dela v prihodnje

Na področju razvijanja bralne pismenosti je napredek že nekaj let viden na področju ustvarjalnosti in samoiniciativnosti učiteljev in učencev na različnih področjih (gledališka igra, šolske prireditve, delavnice). Učenci so posegali po različnih vrstah nalog pri različnih predmetih (pestrost izbire). Pri pouku so učitelji uporabljali različne učne bralne učne strategije in metode dela (IKT, individualizacija, diferenciacija...).

Glede motivacije za branje smo ugotovili, da imajo posamezni učenci izredno nizek interes za branje. Med njimi je največ takšnih, ki so učno manj uspešni (slabša tehnika branja in

razumevanje prebranega). Pri posameznikih, ki imajo težave z bralno motivacijo bomo še naprej izvajali bralni trening oz. vedenjsko kognitivno metodo branja, kar učencem pomaga pri izboljševanju tehnike branja in bralnega razumevanja ter spodbujali njihov interes za branje in željo po znanju. Zdi se nam pomembno, da učence pohvalimo za trud in minimalen napredek, ki ga pokažejo na področju bralne motivacije. V delo bomo še naprej vključevali tudi starše in druge dejavnike v okolju (knjižnica).

Rezultati pa tudi kažejo, da s starostjo učencev interes za branje upada. Da bi v prihodnje še izboljšali bralno motivacijo pri učencih in dosegli višje rezultate, bomo še več pozornosti namenili upoštevanju interesov učencev pri izbiri besedil, zahtevnosti bralnih nalog, branju v skupinah, diskusiji o prebranem, spodbujanju predstavitev prebranega pred razredom, vključevanju prebranih besedil v šolsko delo učencev, ocenam pri projektnih nalogah v zvezi z branjem in pohvalam za napredek na področju branja. Strinjamo se s strokovnjaki (Pečjak, Bucik, Gradišar, Peklaj, 2006), ki poudarjajo, da mora biti naš skupni cilj vzbuditi interes, razviti bralno motivacijo in pozitiven odnos do branja ter s tem pomagati posamezniku, da se razvije v kompetentnega in navdušenega bralca. Pomembna je splošna pozitivna naravnost v odnosu do branja in vrsta dodatnih aktivnosti, ki bodo spodbujale motivacijo za branje tako v prostem času kot za učenje in pridobivanje novega znanja pri pouku.

Analiza rezultatov pri učencih na področju branja z razumevanjem kažejo, da moramo tu še veliko postoriti. Bralno učne strategije naj bi se sistematično razvijale pri vseh učnih predmetih, zato jih bomo v prihodnje še precej bolj zavestno in načrtovano uporabljali. Učitelji se bomo pogosteje posvetovali o uspešnosti posamezne bralne strategije, skupaj načrtovali, si pomagali in redno spremljali ter evalvirali svoje delo. Z učenci bomo delo sproti evalvirali, se o samem delovnem procesu in izdelkih pogovarjali ter se tako učili tudi na osnovi pogovora o tem. Razvijati bo potrebno dejavnosti za razumevanje, vrednotenje in uporabo podatkov iz besedil, zato bomo pri vseh predmetih ponujali različno zahtevna besedila glede učenčeve bralne zmožnosti. Da bomo dosegli premike na bolje, je potreben čas. Za izboljšanje bralne pismenosti smo v strokovnih aktivih pripravili akcijski načrt izboljšave na ravni posameznih razredov in različnih predmetnih področij.

5 Usmeritve za naslednje šolsko leto

Na osnovi opazovanj in praktičnih izkušenj pri razvijanju bralne pismenosti ter rezultatov raziskave smo za naslednje šolsko leto 2013/14 izdelali okvirni načrt izboljšav na različnih področjih. Načrt bomo med šolskim letom še dopolnjevali in nadgrajevali.

DEJAVNOSTI	CILJI	KAZALNIKI – KVANTITATIVNI IN KVALITATIVNI
<ul style="list-style-type: none"> • Izvajanje predbralnih dejavnosti v 1. razredu (vaje za fonološko zavedanje) • Izvajanje aktivnosti za izboljšanje tehnike branje in pisanja v 1. triletju (bralni list, bralne vaje, glasno in tiho branje, vedenjsko kognitivna metoda branja, vaje za pisno izražanje s poudarkom na knjižnem jeziku, vaje za grafomotoriko, označevanje besedila ...) • Izvajanje bralnih učnih strategij od 3. – 9. r pri različnih učnih predmetih (podčrtovanje ključnih besed, oblikovanje in ubesedovanje miselnih vzorcev, Paukova strategija, Strategija PV3R, pisanje povzetkov...) 	<ul style="list-style-type: none"> • zgodnje odkrivanje bralno – napisovalnih težav in oblikovanje učinkovitih ukrepov pomoči • izboljševanje tehnike branja in pisanja • razvijanje motivacije za branje • razvijanje bralnega razumevanja • razvijanje višjih ravni bralne pismenosti • razvijanje natančnosti in sistematičnosti pri reševanju nalog • bogatenje besednega zaklada • razvijanje tekočnosti branja • spodbujanje branja v šoli in v domačem okolju • spodbujanje obiska v knjižnici • razvijanje sodelovalnega učenja • razvijanje motivacije za učno delo • spodbujanje branja v šoli in v družini 	<ul style="list-style-type: none"> • analiza učenčevih dosežkov • analiza NPZ in ocen pri predmetih • število vključenih učencev v interesne dejavnosti in sodelovanje v projektih, natečaje, dobrodelne akcije, tekmovanja, prireditve... • število učencev, ki so usvojili brano značko in bralne zbirke • analiza učenčevih dosežkov na bralnem testu (3.r) in na vprašalniku o strategijah branja in razumevanja besedil (5. r)

<ul style="list-style-type: none"> • Izvajanje dobre poučevalne prakse (multisenzorno poučevanje in učenje, aktivne oblike in metode dela, prilagoditve, didaktični pripomočki, individualizacija, diferenciacija) 		
<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje vrednot, ki so prioriteta šole (odgovornost, spoštovanje, znanje...) 	<ul style="list-style-type: none"> • razvijanje dobrih medsebojnih odnosov med učenci, učitelji in starši • razvijanje sodelovanja in medsebojnega zaupanja (učitelj – učenec) • razvijanje odgovornega odnosa do dela • razvijanje samostojnosti učencev • razvijanje močnih področij 	<ul style="list-style-type: none"> • analiza oddelčne in šolske klime (učenci, starši, učitelji) • analiza opravljanja domačih nalog • analiza prinašanja potrebščin in pripomočkov za delo • izvajanje predavanj in delavnic za učitelje in učence • učinkovitost medvrstniške pomoči
<ul style="list-style-type: none"> • Izvajanje kontinuuma pomoči za otroke z učnimi težavami - pomoč učitelja pri pouku, dopolnilnem pouku in v okviru podaljšanega bivanja - pomoč šolske svetovalne službe - različne oblike individualne in skupinske pomoči - mnenje in pomoč zunanje ustanove - usmeritev v izobraževalni 	<ul style="list-style-type: none"> • zgodnje odkrivanje učnih težav • spodbujanje aktivne vloge učenca pri učenju • spodbujanje rednega opravljanja domačih nalog • spodbujanje odgovornosti za lastno napredovanje • doseganje minimalnih in višjih standardov znanja • spodbujanje učenja učenja • spodbujanje motivacije in vedoželjnosti • spodbujanje ustvarjalnosti in inovativnosti • spodbujanje sodelovalnega učenja in projektnega dela • zviševanje nivoja znanja, spretnosti, veščin 	<ul style="list-style-type: none"> • analiza NPZ in ocen pri predmetih • uspešnost in napredovanje učencev • število vključenih učencev v interesne dejavnosti in sodelovanje v projektih, natečaje, dobrodelne akcije, tekmovanja, prireditve... • število učencev, ki so vključeni v dopolnilni pouk, podaljšano

program redne OŠ s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo	<ul style="list-style-type: none"> • spodbujanje in razvijanje bralne kulture • razvijanje pozitivne samopodobe 	<p>bivanje, pomoč ŠSS, ISP ter DSP</p> <ul style="list-style-type: none"> • število učencev, ki so vključeni v interesno dejavnost Branje je sladko
<ul style="list-style-type: none"> • Dodatno strokovno izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev 	<ul style="list-style-type: none"> • uvajanje sodobnih oblik in metod dela z upoštevanjem učnih stilov pri učenju • spodbujanje ustvarjalnosti in inovativnosti • uvajanje didaktičnih pripomočkov in izvajanje prilagoditev • razvijanje močnih področij pri učencih • spodbujanje timskega dela • spodbujanje vseživljenjskega učenja 	<ul style="list-style-type: none"> • število izobraževanj • kvaliteta izvedenih pedagoških ur
<ul style="list-style-type: none"> • Sodelovanje s starši 	<ul style="list-style-type: none"> • razvijanje podpornega okolja za učenje v domačem okolju • spremljanje učenčevega napredka • razvijanje učnih navad • razvijanje učenja učenja • spodbujanje učenčeve samoevalvacije • svetovanje staršem o različnih oblikah pomoči izven šole 	<ul style="list-style-type: none"> • obisk na govorilnih urah in roditeljskih sestankih • uspešnost in napredovanje učencev
<ul style="list-style-type: none"> • Povečanje materialnih možnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • dvigovanje kakovosti ponudbe knjižničnega gradiva • dvigovanje ponudbe didaktičnih pripomočkov • dvigovanje ponudbe IKT opreme za učence z disleksijo 	<ul style="list-style-type: none"> • sodobno opremljeni prostori • število učencev, ki uporabljajo IKT opremo pri pouku